

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 1/1985-86 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till landstinget med förslag till

- 1) landskapslag om Ålands hemslöjds-skola,
- 2) landskapslag angående ändring av landskapslagen om Ålands folkhögskola,
- 3) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet, samt
- 4) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om finansiering av yrkesutbildningsanstalter.

Landstinget har den 6 november 1985 inbegärt kulturutskottets yttrande över nämnda framställning.

Utskottet har i ärendet hört vicelantrådet Gunnevi Nordman, rektorn för Ålands folkhögskola Sten-Erik Fagerlund, avdelningsföreståndaren Kerstin Geust, hemslöjdsföretagaren Margit Holmberg, hemslöjdskonsulenten Barbro Mann, textilläraren Mona Sundberg och skolinspektören Jan-Erik Åkerfelt.

Utskottet har besökt Tosarby hemslöjdscentrum och har därvid hört även styrelseordföranden för Ålands Hemslöjdsförening r.f. Olle Törnqvist samt besökt hemslöjdsavdelningen vid Ålands folkhögskola.

Landskapsstyrelsen föreslår i sin framställning att en ny landskapslag om yrkesinriktad hemslöjdsundervisning, landskapslagen om Ålands hemslöjds-skola, skall antagas. Skolan, vars tidigare namn var "Ålands kvinnliga hemslöjds-skola", har sedan 1977 på försök varit förlagd till Ålands folkhögskola dit den flyttades från nuvarande Tosarby hemslöjdscentrum. Skolan har under försökstiden fungerat som en hemslöjdsavdelning vid folkhögskolan. Övriga, i framställningen ingående lagförslag föranleds av förslaget till landskapslag om Ålands hemslöjds-skola.

Vid behandlingen av ärendet har utskottet studerat den åländska hemslöjdsundervisningen i dess helhet.

Utskottet har konstaterat att hemslöjdsavdelningen vid Ålands folkhögskola (i det följande kallad hemslöjdsskolan) för närvarande saknar elever vilket kan ses som ett tecken på att försöksverksamheten inte fungerat tillfredsställande. En bidragande orsak till det sviktande elevunderlaget kan också arbetsmarknadssituationen vara. På hela Åland finns endast fyra hemslöjdlärartjänster och någon utökning av antalet tjänster är inte att vänta. Därtill är utrymmet för utbildade företagare inom hemslöjden begränsat. Utskottet har diskuterat om en höjning av antagningsåldern kunde höja utbildningens status och därmed öka elevtillströmningen.

Kulturutskottet har inte funnit det ändamålsenligt att i detta skede lagfästa hemslöjdsskolans verksamhet vid Ålands folkhögskola. Som stöd för sitt ställningstagande vill utskottet anföra följande.

En integrering av hemslöjdsskolan vid Ålands folkhögskola låter sig svårligen göras eftersom skolorna har helt olika pedagogiska målsättningar. Hemslöjdsskolans målsättning är rent yrkesinriktad, medan Ålands folkhögskola har till uppgift att meddela allmän medborgerlig bildning. Utskottet har erfarit att den lilla hemslöjdsavdelningen dessutom har svårigheter att utvecklas i skuggan av Ålands folkhögskola som har sin egen hemslöjdsverksamhet.

Också ur organisatorisk synvinkel ter sig samarbetet mellan de båda skolorna svårt. Utskottet har noterat önskemål från hemslöjdsskolans sida om en egen direktion medan det framkommit att man inom Ålands folkhögskola helst ser att hemslöjdsskolan underordnas folkhögskolan. Utskottet anser det naturligt att varje skola har en egen direktion. Å andra sidan är utskottet medvetet om att administrativa svårigheter lätt uppstår med olika direktioner för två skolor under samma tak. Därtill är hemslöjdsskolans arbetsår betydligt längre och arbetstakten hårdare än Ålands folkhögskolas.

Ett lagfästande i enlighet med framställningen innebär enligt utskottet i praktiken ekonomiska åtaganden för landskapet. Genom lagfästelsen ligger det på landskapets ansvar att skapa förutsättningar för genomförandet av den kommande läroplanen. I förslaget till läroplan kommer det, förutom textilutbildning, även att finnas förslag till utbildning i trä- och metallslöjda. Utskottet konstaterar att här är tråga om investeringar i utbildningsutrymmen och maskiner samt om inrättande av nya tjänster.

Utbildningsresurserna inom hemslöjden är mycket splittrade. Man kan idag erhålla utbildning i hemslöjd i Tosarby hemslöjdscentrum, medborgarinstitutet i Mariehamn och Ålands husmodersskola. Dessutom finns vid Ålands yrkesskola en beklädnadsteknisk linje. Inget av dessa utbildningsalternativ motsvarar dock direkt den yrkesinriktade hemslöjdsundervisningen vid hemslöjdsskolan. Nämnas kan också att det på finlandssvenskt håll finns yrkesinriktad hemslöjdsundervisning på ett flertal orter.

Utskottet, som anser att en samordning av dessa resurser är eftersträvansvärd, har diskuterat olika alternativ för den yrkesinriktade hemslöjdsutbildningen. Enligt utskottet borde landskapsstyrelsen särskilt utreda förutsättningarna för utbildningens förläggande till antingen Tosarby hemslöjdscentrum eller Ålands yrkesskola.

Kulturutskottet utgår från att försöksverksamheten med en hemslöjdsavdelning vid Ålands folkhögskola kan fortgå tills dess behovet av och platsen för en yrkesinriktad hemslöjdsutbildning blivit klarlagda. Utskottet förväntar sig att landskapsstyrelsen bevakar hemslöjdsavdelningens utveckling speciellt vad avser elevtillströmningen samt undersöker alternativa lösningar för ett samordnande av behov och resurser inom hemslöjdsutbildningen.

Ledamoten Sundberg har inte omfattat utskottets åsikt utan anser att landskapslagen om Ålands hemslöjdsskola bör antagas.

Med hänvisning till det anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte förkasta de i framställningen ingående lagförslagen.

Utskottet föreslår vidare

att Landstinget måtte hemställa hos landskapsstyrelsen att i brådskande ordning utreda behovet av samt platsen för en yrkesinriktad hemslöjdsutbildning samt därvid särskilt ha i åtanke ett samordnande av resurserna inom hemslöjdsutbildningens område.

Mariehamn den 20 december 1985.

På kulturutskottets vägnar:

Barbro Sundback
ordförande

Susanne Eriksson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sundback, viceordföranden Gustafsson, ledamöterna Fagerholm, Lindholm och Sundberg.